

מסורת הש"ס

א) לעיל קו. [ע"ש] שבוטות מטג, ב) לעיל סה; ג) [נס"ח]; וחמישיתו; ד) ב"מ לג; ה) מתניתין הא לקמן מ"ל וכן בשבועות ועין בספר כ"ג ו) ש"ן קודם ד"ה טען,

תורה אור השלם

1. או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמישתיו יסף עליו לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו: וירא ה כד

הגהות הב"ח

א) נ"י דלא משלם חומשא וכפילא אבל בתרי גברי הא נשלם כפילא: (ב) שם היכי דמי כגון שטען:

רבינו הגנאל

דאמר רבא וחמישיתו יוסף עליו התורה ורבתה המישיות הרבה לקרן אחת שמע מינה. כתב ר"ח וז"ל השתא איכא למימר ה"ה לכפלי ואיכא למימר דוקא חומש דרבייה קרא אבל כפל לא ולא מכרעה. תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב. קרא ודאי לשומר. כפל למי. אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר למי שהפקדון אצלו. פרי"ח דצ"ל וקיימא לן כרבא.

הגזול עצים

ונאלו עדים. דכשנשבע היתה אללו לחייב כפל והדר הודה איהו אצתרייתא: מאי. מיחייב חומש אהך שבועה בתרייתא או לא: והא איחייב ליה כפילא. עליה דהאי ממון: או דלמא שבועה המחייבטו כפל פוטרתו מן החומש.

אקמייתא אחר העדאת עדים הוה מיפטור מחומש אבל השתא דאצתרייתא אודי וקך שבועה לא חייבמיה כפילא תחייביה חומשא. והכא ליכא למימר ילא ידי צעלים בשבועה ראשונה דכי אמרינן ליה היכא דלתו סהדי אשבועה שניה דאמרינן אשבועת חנם לא מחייבי כפילא אבל היכא דאודי עלה קיימא לן לעיל (דף קו). השביע עליו חמשה פעמים כו' דלענין חומש ואשם לא שני ליה צין שבועת עאלמו לשבועת דיינין וצלכד שיכפור ממון: אמר **לאחד מן השוק**. שאין שומר על שורו: **משביעך אני**. משום הודה מעלמו דסיפא נקט אבל משום כפל צללו שבועה נמי מיחייב: פרי חומשי או פרי כפילי צהד גברא מאי הכי גרסינן: לקרן אחס. אס כפר וחזר וכפר וה"ה לתרין כפילי: **שבעוהו צעלים לשומר חנם ונשבע**. שנגנזה ונפטור ואח"כ שילם לפנים משורת הדין: **כיון דאטרחיה**. שומר לצעלים עד שהציאוהו לבית דין ונשבע אע"ג דהדר שילם לא מקנו ליה צעלים לשומר כפילא צשעת תשלומים: שהרי **אמרו וכו'**. ויכול היה ליפטור בשבועה: הא

כפילא והאי נשלם חומשא או דלמא עלויה חד ממונא קפיד רחמנא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והכא נמי חד ממונא והא יתיקו: בעי רב פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי ^(א) שטען טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע והודה אי נמי כגון שטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים מאי מי אמרינן יתרי גוויי ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילוי חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו תא שמע ^(ב) דאמר רבא ^(א) וחמישיתו יוסף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת ישמע מינה: תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל למי אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר ה"מי שהפקדון אצלו אביי אמר לבעל הפקדון כיון דאטרחיה בשבועה לא מקני ליה כפילא רבא אמר למי שהפקדון אצלו כיון דשילם מקני ליה כפילא וקא מיפלגי בדיוקא דמתניתין דתנן ^(ג) והמפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל הפקדון אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא אביי דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע מעמא דלא רצה לישבע הא

ילא בשבועה ראשונה היינו שאותו צית דין עאלמו השציעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיירי דאמר ליה בעל הפקדון שוב לאחר שנמאל שקרן בשבועה ראשונה ראוני שתהא עליו שומר חנם כבתחילה וחזר וטען לאחר שעשיתי שומר חנם נגנב ופוטור עאלמו שהרי לא נתחייב צאונסין צמה שעאלו צפירוש ש"ח אבל תימה דא"כ לא הוי חד ממונא דהשתא הפקידו אללו פעם שניה ומה לי לקחו צידו ונתן לו ומ"ל שלא לקחו אלא אמר ליה צעודו צידו תהא עליו שומר חנם: ^(א) **וְתַרְי בְּפִי־י**. מחמת שנעשה פסול בשבועה שניה משעה שנמאל שקרן צראשונה אין לפוטרו משום דחשוד על השבועה מדרבנן הוא דמיפסל כדמוכח בשבועות (דף מה). דקתני ושכנגדו חשוד על השבועה ומשמע הם מדרבנן הוא וכיון דמדאורייתא שבועתו שבועה מחייב כפל: **רַבָּא אָמַר אֲמִי שֶׁהַפֶּקֶדוֹן אֲצִלּוֹ**. וא"ת דהכא סבר רצא דאע"ג דאטרחיה לצי דינא מקני ליה כפילא וצפרק המפקיד (ב"מ דף לה). גצי ההוא גברא דאפקיד כיפי גצי חצריה קאמר רצא שפיר עזד דלא אהדר ליה הכא אטרחיה לצי דינא התם לא אטרחיה לצי דינא ויש לומר דהתם שאני דאטרחיה לצי דינא ולא פרע ליה מידי אלא רצ נחתן אגציה לאפדנא מיניה אבל הכא אע"ג דאטרחיה לצי דינא קצת שנשבע לו תחילה מכל מקום הרי שילם לו לצסוף ולא אטרח צי דינא הלכך מקני ליה כפילא:

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

קח.

ובאו עדים אקמייתא. תימה דע"כ כשצאו עדים אקמייתא ואומרים צאותה שעה ראינוהו צרשותו ונמאל שמכחיסין גם שבועה שניה שנשבע שאבד וכשהודה אחר עדים אמאי משלם חומש הא קתני לעיל ^(א) צצרייתא דהיכן פקדוני כו' הודה מעלמו משלם קרן וחומש משמע דוקא הודה מעלמו אבל אחר עדים לא ויש לומר דלעולם צטענת אבד הודה לאחר עדים נמי משלם חומש כדמשמע בסמוך דקאמר מכדי האי שבועה לא מחייבא ליה כפל תחייביה חומש אלא שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש משמע הא היכא דליכא כפל צהעדאת עדים כמו צטענת אבד דמתחייב חומש צהודה אחר עדים ולעיל ללו דוקא נקט מעלמו אלא הוא הדין אחר עדים ואידי דתנא צסיפא הודה מעלמו גצי טוען טענת גנב תנא נמי צרישא:

חד [נשבע] והודה וחד [נשבע] ובאו עדים. נראה דוקא נקט מתחילה הודה דאי מתחילה כפר חד וצאו עדים ואח"כ הודה חד הוו עדים קודמין להודאה ומחייבין תרוייהו כפילא דעדים כשצאו להעניד על שניהם העידו אבל כשהודה חד קודם אע"פ שאח"כ צאו עדים יש לומר דפטור והכי משמע צכולה הך שמעתא דמודה צקנס ואח"כ צאו עדים דפטור:

טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד. נראה דל"ג והודה דאס הודה מיד היא צרשותו להתחייב צאונסים משעה שנשבע לשקר ומה שיחזור ויטעון שוב אבד אין כופר כלום ואפי' אמר לאחר שבועה אבד אלא נראה דלא הודה אלא לאחר שבועה שניה ומיהו תימא מאי קמציעא ליה לרצ פפא הא מתניתין היא דמייתי לעיל (דף קו). השביע עליו ה' פעמים צין צפני צ"ד צין שלא צפני צ"ד וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת:

וחזר וטען טענת גנב ונשבע. תימה היאך השציעוהו צית דין כיון שנפטור צצית דין בשבועה ראשונה ואפילו חזר וטען שלאחר שבועה ראשונה נגנב מ"מ למה השציעוהו והלא משבועה ראשונה שנשבע לשקר חייב צאונסים נמאל שלא כפר כלום צמה שטען שנגנב אחר שבועה ראשונה ואין לומר שצאו לפני צית דין אחר שלא ידעו שכבר נפטור והשציעוהו וכיון שנשבע על פי צית דין (אע"ג) שלא ידעו מיחייב כפל והא דאמרינן לעיל שכבר

יאל בשבועה ראשונה היינו שאותו צית דין עאלמו השציעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיירי דאמר ליה בעל הפקדון שוב לאחר שנמאל שקרן בשבועה ראשונה ראוני שתהא עליו שומר חנם כבתחילה וחזר וטען לאחר שעשיתי שומר חנם נגנב ופוטור עאלמו שהרי לא נתחייב צאונסין צמה שעאלו צפירוש ש"ח אבל תימה דא"כ לא הוי חד ממונא דהשתא הפקידו אללו פעם שניה ומה לי לקחו צידו ונתן לו ומ"ל שלא לקחו אלא אמר ליה צעודו צידו תהא עליו שומר חנם: ^(א) **וְתַרְי בְּפִי־י**. מחמת שנעשה פסול בשבועה שניה משעה שנמאל שקרן צראשונה אין לפוטרו משום דחשוד על השבועה מדרבנן הוא דמיפסל כדמוכח בשבועות (דף מה). דקתני ושכנגדו חשוד על השבועה ומשמע הם מדרבנן הוא וכיון דמדאורייתא שבועתו שבועה מחייב כפל: **רַבָּא אָמַר אֲמִי שֶׁהַפֶּקֶדוֹן אֲצִלּוֹ**. וא"ת דהכא סבר רצא דאע"ג דאטרחיה לצי דינא מקני ליה כפילא וצפרק המפקיד (ב"מ דף לה). גצי ההוא גברא דאפקיד כיפי גצי חצריה קאמר רצא שפיר עזד דלא אהדר ליה הכא אטרחיה לצי דינא התם לא אטרחיה לצי דינא ויש לומר דהתם שאני דאטרחיה לצי דינא ולא פרע ליה מידי אלא רצ נחתן אגציה לאפדנא מיניה אבל הכא אע"ג דאטרחיה לצי דינא קצת שנשבע לו תחילה מכל מקום הרי שילם לו לצסוף ולא אטרח צי דינא הלכך מקני ליה כפילא:

עין משפט
נר מצוה

קנו א מיי פ"ד מהל' גימיה הל' ו:

קנו ב מיי שם הל' ז:

קנה ג ד מיי שם הל' ה [רב אלפס צ"מ פ"ג דף עט.]:

קנה ה מיי פ"ח מהל' שאלה ופקדון הל' ד טוח"מ סי' רצד וסי' נאה:
קס ו מיי שם הל' א טוח"מ שם:

מוסף רש"י

אמר לאחד מן השוק כו'. הכא לא גרסינן משביעך אני, דהא בלא שבועה נמי מיחייב כפל שזה גנב ממש הוא ונגנב כחצי ישלם שנים בלא שבועה (שבועות 100). שילם ולא רצה לישבע. שבועות שומרים בלא פשע צה ושלם בלא פשע צה יד, שהיה יכול ליפטור בשבועה זו שהרי אמרו כו' (ב"מ 72). למי שהפקדון אצלו. דכיון דשילם קנה כל תשלומיה (100).